

Itineraris de geologia

PALLÍ, Lluís; ROQUÉ, Carles;
BRUSI, David (editors).

Geologia de Girona. 9 itinerarios de campo.

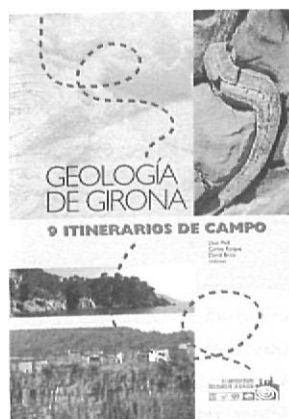
XII Simposio de la Enseñanza de la Geología.
Universitat de Girona.
Girona, 2002. 240 pàgines

La celebració a Girona del XII Simposio de la Enseñanza de la Geología, del 8 al 13 de juliol de 2002, ha facilitat la publicació d'aquest llibre. El seu objectiu és clar: oferir als participants, en gran part de fora de Catalunya, una guia de camp força completa dels punts d'interès geològic més rellevant de les contrades de Girona.

Sobre la base d'una publicació anterior, amb motiu del 3r Simposi de l'Ensenyament de les Ciències Naturals (1992), el llibre consta de dos blocs clarament diferenciats:

La primera part, *Geología de Girona*, comença amb una síntesi de la geologia de Catalunya. Les 18 planes, profusament il·lustrades i escrites per Joan Rosell en un llenguatge clar, serveixen d'introducció per situar les característiques del relleu i el paisatge actual de Girona exposades en els cinc capítols següents.

La segona part, *Itinerarios*, és una veritable guia de camp. La Costa Brava, el Montgrí i les Medes, els Aiguamolls, el cap de Creus, el Pirineu Oriental,

Banyoles, els volcans de la Garrotxa, la depressió de la Selva i la vall del Llémena del sistema Transversal són els paratges escollits.

Cada itinerari, escrit per diferents autors especialistes, comença amb una informació general sobre la zona, seguida per la descripció de cada parada, la seva localització exacta i diverses observacions. L'esment d'altres paratges d'interès, amb el suggeriment d'activitats didàctiques i bibliografia, és una bona manera d'acabar.

El llibre està ben editat, amb abundants i bones fotografies en color, reproduccions cartogràfiques, esquemes i gràfics que conviden a la seva lectura fins i tot per part del no-especialista en geologia, que hi descobrirà la gran varietat de materials, paisatges i estructures geològiques que tenim a la nostra geografia. Però potser aquest lector agrairia disposar, des del començament, d'una taula dels temps geològics, com la que es troba a l'itinerari 1, i d'un mínim de vocabulari terminològic.

Poques vegades es pot tenir en un sol llibre tanta informació. La seva publicació suposa l'oferta d'una eina didàctica de qualitat, que segur que serà ben rebuda pel professorat de secundària i de les universitats. I si tenim en compte que formava part del material lliurat a tots els participants al simposi, és també una bona manera de divulgar el nostre patrimoni natural a Girona, Catalunya i més enllà de Catalunya.

Seria desitjable que un llibre que ofereix a tots els ensenyants un bon material per utilitzar directament a les aules i al camp tingués també una edició en la nostra llengua.

Montserrat Manén

Bàscara, mil anys d'història

BOSCH I PARER, Carles; EGEA I
CÓDINA, Antoni

Mil anys de domini episcopal a Bàscara (817-1845).

Bàscara (Ajuntament), 2002.
251 pàgines.

Bàscara, que conserva al seu nom restes de la llengua prellatina parlada al país, és una de les viles més antigament documentades de la diòcesi de Girona. El nom escrit apareix a la llum l'any 817. Entre les localitats de les seves dimensions, és una de les que ha conservat més documentació sobre el seu

passat, gràcies al fet de formar part de la senyoria episcopal. Havent estat indexat l'Arxiu Diocesà, la recerca de dades referents a Bàscara esdevenia més fàcil; els autors, però, han estès la recerca a tots els arxius, en particular els notariais, i han exhaurit les informacions del parroquial.

El resultat és un recull modèlic d'història local. La informació disponible ha estat interrogada des de tots els punts de vista: econòmic, social, institucional. La il·lustració, sobretot els plànols i diagrames, contribueix eficaçment a visualitzar fets decisius per a la vila, com a constitució del teixit urbà o la disminució de l'artesanat a partir de mitjan segle XVII. Les fotografies constitueixen un autèntic inventari del patrimoni monumental, sobretot del nucli urbà. L'estudi de les institucions, particularment del govern municipal i de la parròquia, és ben detallat. Un altre aspecte d'interès és la determinació puntualitzada de la toponímia dels indrets i la ubicació precisa de camins i antics masos, alguns dels quals han perdurat més d'un mil·lenni.

L'obra de Bosch i Egea, però, té un interès que ultrapassa els límits del terme. La vocació frustrada de Bàscara, impulsada pels senyors del bàcul i la mitra, consistia en fer-ne una mena de cap de comarca, a través de l'activitat comercial, l'artesanat i els serveis. La vila tingué en

BURCH, Josep; SUREDA, Rosa M. *Patrimoni cultural: sostenibilitat i desenvolupament dins l'àmbit municipal a la Costa Brava*. Girona: Servei de Publicacions de la Universitat de Girona, 2002. 61 p.

BUXÓ, Ramon. *L'origen i l'expansió de l'agricultura a l'Empordà: del neolític a la romanització*. Girona: CCG, 2001. 207 p.

CABOT, Anna; PALOMERO, Miquel; LANDERAS, Raül. *Cafè turc i altres històries*. Figueres: Brau, 2002. 132 p.

CABRUJA I AUGUET [edició i introducció d'Agustí Castañó]. *Homes de la meua terra*. Girona: Diputació de Girona, 2002. 320 p.

CANTALOZELLA, Assumpció. *La pluja d'estels*. Barcelona: Proa, 2001. 331 p.

CARBÓ-DORCA, Ramon. *Origen i destí de l'home*. Girona: Universitat de Girona, 2001. 115 p.

CARRASCO, Félix. *Fonaments químics de l'enginyeria*. Girona: Universitat de Girona, 2002. 271 p.

CARRASCO, Félix. *Operacions bàsiques de la indústria alimentària: problemes i material didàctic*, 3a ed., Girona: Universitat de Girona, 2002. 211 p.

CARRERAS I BOTEY, Joan. *Els fons tradicionals de ceràmica de la Bisbal*. Girona: Diputació de Girona/Universitat de Girona, 2002. 127 p.

CARRILLO, Inés; VILA, Josep; CASTAÑER, Margarida (ed.). *Estratègies per al futur de l'Alta Garrotxa. Actes de les Primeres Jornades de Reflexió Oix, 6-7 d'octubre de 2000*. Girona: Universitat de Girona, 2002. 98 p.

època medieval un creixement, ordenat urbanísticament, anàleg als processos d'expansió de viles com Roses i Palamós, obrí als pobles de la rodalia un mercat, les taules del qual són comparables a les de Girona i Besalú, i oferí serveis, com la notaria, l'escola i fins el refugi en cas de guerra i d'inseguretat col·lectiva, que han de relacionar-se amb serveis semblants de viles de les seves dimensions i més importants. Bàscara tingué una influència considerable més enllà del seu territori propi, i el llibre presenta dades abundants per mesurar-la, per reconèixer els factors que l'abonaren i les causes que feren que la perdés.

El govern episcopal referit al títol del llibre és conegut documentalment sobretot pel que fa al segle XIV, època en la qual els prelats intervingueren immediatament, o a través dels seus batlles, en el dia a dia de la vila. Es manifesta l'interès dels bisbes per l'administració de justícia, i per fer front a eventualitats de fam i de guerra. Anteriorment havien gestionat prop del rei la concessió de mercat (any 1187) i de fira (any 1236). De la senyoria episcopal, que donà nom a la Bisbal, en resta avui a Catalunya el copríncipat del bisbe de la Seu d'Urgell sobre Andorra. L'obra recull prou informació per avaluar-la a la vila del Fluvià i el lector se sent invitat a comparar-la amb altres

senyories, eclesiàstiques i laïcales. Les dimensions del problema remença foren modestes a Bàscara, i no s'enregistraren friccions importants entre la vila i el seu senyor. Passat el segle XV, la senyoria episcopal deixà d'exercir jurisdicció, i es limità a cobrar les rendes que li pertanyien i a renovar els establiments de terres i cases. El palau del bisbe a Bàscara fou venut el 1636, i així s'evidenciava que el domini esdevenia més inconsistent. Tant, que els autors no han pogut determinar la data exacta de la seva extinció.

Josep M. Marquès

L'altre empori surotaper

ALVARADO I COSTA, Joaquim

El negoci del suro a l'Empordà (s. XIX-XX).

Col. Estudis del Museu.

Ed. Museu del Suro de Palafrugell.

Palafrugell, 2002

(I Beca Museu del Suro de Palafrugell). 212 pàgines.

El figuerenc Joaquim Alvarado enceta la nova col·lecció patrocinada pel Museu del Suro de Palafrugell sobre aquest sector cabdal per al desenvolupament de comarques com la Selva i el Baix Empordà. Però, curiosament, el treball, titulat *El negoci del suro a l'Empordà (s. XIX-XX)*, com el seu nom indica, no es basa en les grans empreses surotape-

res, sinó que obre un nou front i s'ocupa de l'anàlisi de la «Frontera», és a dir, de les poblacions interiors de l'Alt Empordà.

El rerepaís empordanès (Agullana, Darnius, Maçanet de Cabrenys o la Jonquera), és un cas *sui generis* que Alvarado ens mostra a partir de l'anàlisi de dues fonts principals: l'arxiu municipal d'Agullana i els llibres, inventaris i balanços de l'empresa Bech de Carenda Hermanos, iniciada el 1891, amb els quals l'autor revisita els anys d'esplendor del sector, fins a l'escanyament econòmic provocat per la Primera Guerra Mundial i la pèrdua consegüent de les exportacions —que constituïen el 90% de les vendes— a l'Europa Central i a Rússia, principals clients. Descobrim a través d'aquestes pàgines un proletariat que l'autor qualifica d'«aristocràcia obrera», per les seves bones condicions laborals i econòmiques (no han d'inhalar substàncies tòxiques), que